(૫૦)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો. (૧૪)

૧. બે વખત **આવશ્યક પ્રતિક્રમણના કરનાર છે, મહિનામાં બે, ચાર અને છ** પૌષધ

૨. મિત્તી મે **સવ્વભૂએસુ વેર મજ્ઝં ન કેણઈ** એવમહં

૩. અભિગ્રહિક **મિથ્યાત્વ અનાભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ અભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ શાંસયિક મિથ્યાત્વ** અણાભોગ

૪. સાણા **વચ્છા દારા સંઘટ્ટણાએ મંડી પાહુડિયાએ બલિ પાહુડિયાએ** ઠવણા

૫. કસાએહિં **કોહ કસાએણં માણ કસાએણં માયા કસાએણં લોહ કસાએણં** પડિક્કમામિ

૬. મણુન્નં **મણામં ધિજ્જં વિસાસિયં સમયં** અણુમયં

૭. ઈટ્ઠં **કિઆ જીવા સિજ્ઝંતિ બુજ્ઝંતિ** મુચ્ચંતિ

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો. (૭)

	જવાબ
૧. અવજ્ઝાણાચરિયં	**માઠું ધ્યાન ધરવાથી**
૨. અહોકાયં	**આપના ચરણોને**
૩. સઈઅંતરદ્ધાએ	**સંદેહ પડ્યા છતા આગળ વધાયું હોય**
૪. કઓ	**કર્યા હોય**
૫. ચક્કવટ્ટીણં	**ધર્મ ચક્રવર્તી રૂપ**
૬. પેયાલા	**પ્રધાન, મોટા**
૭. માલાવન્નગ	**ફૂલોની માળા, ચંદન વગેરે**

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો. (૮)

	જવાબ
૧. મુખવાસ આદિ	**સાઈમં**
૨. ભલી દૃષ્ટિથી	**સુદિટ્ઠ**
૩. પગરખાની જાત અને સંખ્યાની મર્યાદા	**ઉવાણહ વિહિં**
૪. પોતાની સ્ત્રીથી સંતોષ રાખવો	**સદાર સંતોષિએ**
૫. અર્થરૂપ આગમ	**અત્થાગમે**
૬. શિક્ષાવ્રત	**સિક્ખાવયાણં**
૭. પોતે રાગ–દ્વેષને જીતનારા	**જિણાણં**
૮. થાપણ સંબંધી જૂઠ	**થાપણમોસો**

(ડ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૬)

૧. અણુવ્રત કોને કહેવાય છે? તેનું પાલન કોણ કરે છે?

જ. જે વ્રતોમાં હિંસાદિ પાપોનો મર્યાદિત ત્યાગ કરાય છે, મહાવ્રતની અપેક્ષાએ નાના છે. શ્રાવક.

૨. ઉપભોગ–પરિભોગ પરિમાણ વ્રત એટલે શું?

જ. ઉપભોગ–પરિભોગ યોગ્ય વસ્તુઓની મર્યાદા કરવી. સાતમા વ્રતમાં બતાવેલ ૨૬ બોલની મર્યાદા કરવી અને ૧૫ કર્માદાનનો ત્યાગ કરવો.

૩. પ્રહર એટલે શું? પૌષધ કેટલા પ્રહરનો કરાય છે?

જ. પ્રહર એટલે દિવસ અને રાત્રિનો ચોથો ભાગ. સંપૂર્ણ પૌષધ ૮ પ્રહરનો થાય છે. માત્ર રાત્રિ પૌષધ કરવો હોય તો ચાર પ્રહરનો ગ્રહણ કરી શકાય છે.

૪. સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયને હણવાના પચ્ચકખાણ શા માટે કરવામાં આવે છે?

જ. સૂક્ષ્મ જીવો આપણાથી માર્યા મરતા નથી, બાળ્યા બળતા નથી, પણ તેમની હિંસાના પચ્ચકખાણ ન કરેલ

હોય તો અપચ્ચકખાણની ક્રિયા દ્વારા પાપ લાગે છે માટે.

૫. તીર્થંકરને કેટલા દાન દેવામાં આવે છે? તે વ્રતની કોટિ કેટલી? અતિચાર કેટલા?

જ. ૧૦ દાન. વસ્ત્ર, પાત્ર, કંબલ અને રજોહરણ સિવાયના. કોટિ ન હોય. અતિચાર પાંચ.

૬. અદત્તાદાન એટલે શું? તે કેટલા સમયનું છે? કેટલી કોટિથી?

જ. કોઈપણ વસ્તુને તેના માલિકની આજ્ઞા વિના લેવી તે અદત્તાદાન એટલે કે ચોરી છે. તે જાવજ્જીવનું છે. તેની કોટિ છ છે.

૭. પરિગ્રહના વ્રતમાં અતિચાર અને અનાચાર કેવી રીતે લાગે છે?

જ. જે જે બોલની જેટલી મર્યાદા કરી હોય તેનું બેકાળજીથી, અજાણ્યો હિસાબ–કિતાબ નહિ મેળવવાથી ઉલ્લંઘન થયું હોય, તો આ બધી મર્યાદાઓ અતિચાર છે. લોભ આદિને કારણે જાણીજોઈને મર્યાદાનું પાલન ન કરવું તે અનાચાર છે.

૮. પરમાર્થને જાણવાવાળાથી શું લાભ થાય છે?

જ. ૧) નવું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે, ૨) શંકાઓનું નિવારણ થાય છે, ૩) અતિચાર શુદ્ધિ થાય છે, ૪) જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ નિર્મળ તથા દઢ થાય છે.

(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. ધર્મધ્યાનના લક્ષણ કયા કયા છે? (૨×૨)

જ. આણારુઈ, નિસગ્ગરુઈ, ઉવએસરુઈ, સુત્તરુઈ.

૨. ત્રણ લોકના ...... સ્પર્શી મૂક્યા છે.

જ. ત્રણ લોકના સર્વ સ્થાનો સમકિત રહિત કરણી કરીને, આ જીવે અનંતીવાર જન્મ–મરણે કરી સ્પર્શી મૂક્યા છે.

૩. દુ:ખનું કારણ જાણી શું કરવાનું છે? (૧)

જ. દુ:ખનું કારણ જાણી આસ્રવ માર્ગ ત્યાગી સંવરમાર્ગ આદરવાનો છે.

[30]

પ્ર.૨ (અ) ૩૫ બોલના આધારે લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૬)

૧. દંડક કેટલા છે? ૧ થી ૫ ના નામ લખો.

જ. ૨૪. સાત નરકનો એક દંડક, અસુરકુમાર, નાગકુમાર, સુવર્ણકુમાર, વિદ્યુતકુમાર.

૨. દષ્ટિ અને ચારિત્ર એટલે શું?

જ. દષ્ટિ – તત્ત્વ વિચારણાની પદ્ધતિ. ચારિત્ર – જે આવતા કર્મને રોકે છે. સંયમરૂપ આચરણ.

૩. બંધના ભેદ લખો.

જ. પ્રકૃતિ બંધ, સ્થિતિ બંધ, અનુભાગ બંધ, પ્રદેશ બંધ.

૪. શ્રાવકના ૬ થી ૯ ગુણ લખો.

જ. પાપભીરુ, શ્રદ્ધાવંત, ચતુરાઈયુક્ત, લજ્જાવાન.

૫. યોગ એટલે શું? જ્ઞાનના ઉપયોગ કેટલા? કયા?

જ. યોગ એટલે મન, વચન, કાયાની પ્રવૃત્તિ. જ્ઞાનના ઉપયોગ ૮ – મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મન:પર્યવજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન, વિભંગજ્ઞાન.

૬. અનુયોગના નામ લખો.

જ. દ્રવ્યાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ, ચરણકરણાનુયોગ, ધર્મકથાનુયોગ.

૭. વીસમો બોલ કયો છે? તેના બોલ કેવી રીતે થાય છે? માત્ર સંખ્યા લખો.

જ. છ દ્રવ્યના 30 બોલ. ધર્માસ્તિકાયના–૫, અધર્માસ્તિકાયના–૫, આકાશાસ્તિકાયના–૫, કાળના–૫, પુદ્‌ગલના – ૫, જીવના – ૫.

૮. પહેલે, બારમે, અટ્ઠ્યાવીસમે અને ચોત્રીસમે બોલે શું? બોલનું માત્ર નામ લખો.

જ. પહેલે બોલે ગતિ ચાર
બારમે બોલે પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષય ૨૩
અટ્ઠ્યાવીસમે બોલે સમકિત પાંચ
ચોત્રીસમે બોલે પાખંડીના ૩૬૩ ભેદ.

(૨) જોડકા જોડો. **(૪)**

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. આહાર	૧. અજીવ	**૩. પર્યાપ્તિ**
૨. કાળ	૨. દંડક	**૫. સમવાય**
૩. શુક્લ	૩. પર્યાપ્તિ	**૮. લેશ્યા**
૪. સ્કંધ	૪. રસ	**૧. અજીવ**
૫. ધર્મ	૫. સમવાય	**૬. ધ્યાન**
૬. સુવર્ણકુમાર	૬. ધ્યાન	**૨. દંડક**
૭. બિભત્સ	૭. પ્રમાણ	**૪. રસ**
૮. આગમ	૮. લેશ્યા	**૭. પ્રમાણ**

(બ) સંસ્કાર વિભાગના આધારે લખો. **(૧૦)**

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૮)**

૧. ક્રોધી ગુસ્સાના કારણે શું કરે છે?

જ. ૧) પોતાની તંદુરસ્તી ગુમાવે છે. ૨) વેર-ઝેર ઊભા કરે છે. ૩) ગુસ્સાના આવેશમાં ક્યારેક હત્યા પણ કરી બેસે છે.

૨. ટી.વી. જોવાથી શેની બરબાદી થાય છે? શેનો નાશ થાય છે? શું બંધાય છે

જ. સમયની બરબાદી થાય છે. પૈસા અને સભ્યતાનો નાશ થાય છે. સામુદાયિક કર્મ બંધાય છે.

૩. ફટાકડા ફોડવાથી શેનો નાશ થાય છે? તે કયો તહેવાર છે?

જ. દયા અને પરોપકારના સંસ્કાર નાશ પામે છે, પુણ્યનો નાશ થાય છે. તે લૌકિક તહેવાર છે.

૪. અન્ય ધર્મ અને જૈન ધર્મ મોક્ષ માટે શું માને છે? ધર્મ કોને કહે છે?

જ. અન્ય ધર્મ ફક્ત સ્વર્ગ અને નરકને માને છે, વળી સ્વર્ગ અને મોક્ષ એક જ માને છે. જ્યારે જૈનધર્મ દરેક જીવ પરમાત્મા થઈ શકે છે એવું માને છે. વસ્તુના સ્વભાવને ધર્મ કહે છે.

(૨) ખાલી જગ્યા પૂરો. **(૨)**

	જવાબ
૧. પ્રશંસાને ધર્મની ભાષામાં ...... કહે છે.	**ગુણાનુરાગ**
૨. જે ધર્મ આત્માને ...... બનાવી મોક્ષ અપાવે તે જ ..... ધર્મ છે.	**કર્મરહિત, શ્રેષ્ઠ**
૩. ફટાકડા ......, ... અને ...... વ્યય કરે છે.	**સમય, શક્તિ, સંપત્તિનો**
૪. અભિમાન કરનાર પોતાના ...... અને ...... ગુમાવે છે.	**મિત્રો, પ્રેમ**

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૬)**

૧. મેઘરથ રાજાનું નામ શાંતિનાથ કેમ રાખવામાં આવ્યું? **(૧×૨)**

જ. ગર્ભમાં આવતા જ રાજ્યમાં મરકીનો રોગ થયો હતો તે શાંત થઈ ગયો હતો, તેથી શાંતિનાથ નામ રાખવામાં આવ્યું.

૨. રોહિણેય ચોરને રાજાએ નામ અને ગામ પૂછ્યું તો રોહિણેયે શું કહ્યું?

જ. નામ – દુર્ગચંડ અને ગામ – શાલિગ્રામ.

૩. ધર્મઘોષ મુનિ પાસે ધર્મ સાંભળી શાલિભદ્રએ માતાને શું કહ્યું? (૨×૨)

જ. માતા ! આજે મેં નિર્ગ્રંથ ગુરુ પાસે ઉપદેશ સાંભળ્યો છે, ધર્મ સંસારના સર્વ દુ:ખોથી દૂર કરાવનાર છે. મને તે ધર્મ પ્રત્યે રુચિ અને શ્રદ્ધા થઈ છે, તેથી હું પણ મારા પિતાના પગલે ચાલી દીક્ષા લેવા માંગું છું.

૪. ચંપાનગરીમાં કેટલા બ્રાહ્મણ ભાઈઓ રહેતા હતા? તેમના અને તેમની પત્નીના નામ લખો.

જ. ત્રણ. સોમ, સોમદત્ત અને સોમભૂતિ. નાગશ્રી, ભૂતશ્રી અને યશશ્રી.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? **(૪)**

	જવાબ
૧. આ ચોર ઘણો જ હોંશિયાર છે.	**અભયકુમાર મંત્રીએ વિચાર્યું**
૨. મને આપ ક્ષમા આપો.	**દેવે મેઘરથ રાજાને કહ્યું.**
૩. મારો દીકરો ખીર ખાવા માંગે છે.	**ધન્યાએ આજુબાજુના લોકાને કહ્યું.**
૪. બીજો નિર્દોષ આહાર લાવીને વાપરો.	**ધર્મઘોષ આચાર્યે ધર્મરુચિ અણગારને કહ્યું.**

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાવ્યની પૂર્તિ કરો.

	જવાબ
૧. સુંદર .... ખેલ્યા કરું.	**પાના નં. ૧૩૪ કડી ૧૫**
૨. હું શુદ્ધ .... ફેરા ફર્યા.	**પાના નં. ૧૩૫ કડી ૨૧**
૩. અથવા .... વાત ક્યાં?	**પાના નં. ૧૩૫ કડી ૨૪**
૪. નમું .... તીર.	**પાના નં. ૧૩૬ કડી ૧/૨**
૫. શ્રી ઋષભ .... પહુંત.	**પાના નં. ૧૩૬ કડી ૯/૧૦**

જય – જિનેન્દ્ર